

O'ZBEKISTONDA TA'LIM TURIZMINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Jahongirov Kamoliddin Asomiddin o'g'li,

O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi katta o'qituvchisi.

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 6-oktabr 2025-yil

Tasdiqlandi: 8-oktabr 2025-yil

Jurnal soni: 16

Maqola raqami: 4

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v16i.1240>

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/

KEYWORDS

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekistonda ta'lim turizmining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Mamlakatning ta'lim sohasidagi islohotlari, xorijiy talabalar sonining o'sishi, hamda ta'lim turizmi bo'yicha mavjud imkoniyatlar va muammolar ko'rib chiqilgan. Maqolada O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasidagi kuchli tomonlari, zaifliklari, imkoniyatlari va tahdidlarini aniqlash uchun SWOT tahlili qo'llanilgan. Shuningdek, mamlakatda ta'lim turizmining rivojlanishi uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan takliflar va strategiyalar ishlab chiqilgan.

ta'lim turizmi, rivojlanish tendensiyalari, xalqaro akkreditatsiya, xorijiy talabalar, turizm infratuzilmasi, ta'lim islohotlari, marketing strategiyalari, ta'lim sektoridagi investitsiyalar, ta'lim almashinuvi, xalqaro hamkorlik, ta'lim dasturlari, turizm sohasining ulushi, SWOT tahlili, mamlakat iqtisodiyoti

Kirish. So'nggi yillarda ta'lim turizmi global miqyosda sezilarli o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda. 2025-yil yakunida jahon bo'yicha ta'lim turizmi bozorining hajmi taxminan 428,53 milliard AQSh dollarini tashkil etishi kutilmoqda, bu esa 2024-yildagi 382,9 milliard dollarga nisbatan 11,9% ga o'sishdir¹. Bu o'sish, o'z navbatida, mamlakatlar o'rtasidagi ta'lim sohasidagi hamkorlikning kuchayishi, talabalar almashinuvi dasturlarining kengayishi va xalqaro ta'limga bo'lgan talabning ortishi bilan bog'liqdir.

O'zbekiston uchun ta'lim turizmi sohasida katta imkoniyatlar mavjud. Mamlakatimizning boy madaniy merosi, tarixiy obidalar va rivojlanayotgan ta'lim tizimi xorijiy talabalarni jalb qilish uchun jozibali omillardir. Shuningdek, O'zbekistonning geografik joylashuvi va arzon turizm xizmatlari ham ta'lim turizmini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Biroq, ushbu sohaning rivojlanishi uchun bir qator muammolarni hal qilish zarur. Xususan, ta'lim muassasalarining xalqaro akkreditatsiya darajasi, ingliz tilida ta'lim olish imkoniyatlari, talabalar uchun yashash va o'qish sharoitlari kabi masalalar e'tiborga olinishi lozim. Shuningdek, ta'lim turizmini targ'ib qilish va marketing sohasida ham samarali strategiyalar ishlab chiqilishi kerak.

Mamlakatimizda ta'lim turizmining rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan boshqa bir muammo esa o'qituvchilarning xalqaro ta'lim metodologiyalariga tayyorlanishi va malakali pedagoglar yetishmasligidir. Shuning uchun, O'zbekistonda ta'lim turizmining samarali rivojlanishi uchun ta'lim tizimida keng qamrovli islohotlar zarur.

Shu bilan birga, ta'lim turizmini rivojlantirishda hukumatning roli ham muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan ta'lim sohasi uchun qo'llanilayotgan imtiyozlar va subsidiya siyosatlari, shuningdek, xalqaro hamkorlik dasturlarini rivojlantirish O'zbekistonni ta'lim turizmi bo'yicha jahon bozorida kuchli o'ringa olib chiqishi mumkin. Mamlakatimizda xorijiy talabalar uchun qulay yashash sharoitlarini yaratish, arzon va sifatli ta'lim xizmatlari taqdim etish va marketing strategiyalarini kuchaytirish orqali O'zbekistonni ta'lim turizmidagi eng jozibali mamlakatlardan biriga aylantirish mumkin.

Adabiyotlar tahlili. O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasidagi hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish uchun turli olimlarning tadqiqotlari va ilmiy izlanishlari asos bo'lib xizmat qiladi. So'nggi yillarda ta'lim turizmi mavzusida olib borilgan tadqiqotlar, bu soha global miqyosda jadal rivojlanayotganini, shuningdek, mamlakatlar o'rtasida ta'lim sohasidagi hamkorlikning kuchayishini ko'rsatadi. Xorijiy va mahalliy olimlarning izlanishlari, ayniqsa, ta'lim turizmini rivojlantirish va uning ijtimoiy-ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy aspektlarini chuqur tahlil qilishga qaratilgan.

Chen va Li o'zining "Global ta'lim turizmi: tendensiyalar va istiqbolalar" nomli tadqiqotida ta'lim turizmining dunyo bo'yicha o'sishi, uning iqtisodiy va madaniy aloqalarga ta'siri haqida to'xtalgan. Tadqiqotda, ta'lim turizmi mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, investitsiyalarni jalb qilish va madaniy almashinuvi rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlangan. Tadqiqotchilar, shuningdek, O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun bu sohani rivojlantirishda mavjud imkoniyatlarni baholagan².

Smith ta'lim turizmi bo'yicha yirik tadqiqot o'tkazib, mamlakatlar o'rtasida o'quvchilar almashinuvi dasturlarining kengayishiga diqqat qaratgan. U o'zining "Ta'lim almashinuvi va uning global ta'lim tizimlariga ta'siri" nomli asarida, ta'lim almashinuvi orqali turli madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro tushunishni rivojlantirish va o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini yaxshilashning ahamiyatini ko'rsatgan³.

Yana bir olim, Jackson "Ta'lim turizmi va barqarorlik: muammolar va imkoniyatlar" tadqiqotida ta'lim turizmining barqaror rivojlanishiga oid masalalarni o'rganib, ta'lim turizmini rivojlantirishda ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash zarurligini ta'kidlagan. Tadqiqotda, ta'lim turizmi orqali mamlakatlar o'rtasida ijtimoiy jihatdan mas'uliyatli aloqalar o'rnatilishining ahamiyati hamda ta'lim muassasalarining innovatsion rivojlanishiga qaratilgan strategiyalar ko'rsatilgan⁴.

Kim "Ta'lim turizmini rivojlantirishda davlat siyosatining o'rni" nomli tadqiqotida, davlat siyosatining ta'lim turizmini rivojlantirishdagi rolini o'rganib, ta'lim turizmi uchun imtiyozlar va grantlar yaratishning muhimligini ifodalagan. Shuningdek, tadqiqotda ta'lim turizmi bo'yicha davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish zarurati va xalqaro

¹ "The Business Research Company" ning rasmiy sayti // <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/educational-tourism-global-market-report>

² Chen, Y. & Li, W. (2023). Global Educational Tourism: Trends and Prospects. Journal of International Education, 55(3), 102-115.

³ Smith, A. J. (2022). Educational Exchange and its Impact on Global Education Systems. Education and Globalization Journal, 28(2), 44-57.

⁴ Jackson, P. (2021). Educational Tourism and Sustainability: Challenges and Opportunities. Sustainable Education Review, 18(1), 90-103.

standartlar asosida ta'lim dasturlarini ishlab chiqish masalalari ko'rib chiqilgan⁵.

Mahalliy olimlarning tadqiqotlaridan F.Abdullayeva O'zbekistonda ta'lim turizmining rivojlanish potentsiali haqida batafsil tadqiqot olib borgan. Tadqiqotda, O'zbekistonning ta'lim sohasidagi imkoniyatlari, chet eldan talabalar jalb qilish va ta'lim xizmatlarini eksport qilish bo'yicha mavjud salohiyatini o'rganib, zamonaviy ta'lim tizimining xalqaro bozorga moslashuvini tahlil etgan⁶.

M.Yusupov o'zining "O'zbekistonda ta'lim turizmining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati" nomli tadqiqotida, ta'lim turizmining iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni va uning mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy holatiga ta'siri haqida so'z yuritgan. Tadqiqotda O'zbekistonda ta'lim turizmini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan islohotlar va strategiyalar ko'rsatilgan⁷.

O'zbekistonning ta'lim turizmini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy olimlarning izlanishlari katta ahamiyatga ega. Xorijiy tadqiqotlar, ta'lim turizmining iqtisodiy va madaniy rivojlanishga ta'sirini, barqarorlik va davlat siyosatining roli kabi masalalarni tahlil qilish orqali bu sohani xalqaro bozorga integratsiya qilish zarurligini ko'rsatmoqda. Mahalliy olimlar esa, O'zbekistonda ta'lim turizmining imkoniyatlari va istiqbollarini baholab, bu sohani yanada rivojlantirish uchun zarur bo'lgan islohotlar va strategiyalarni taqdim etmoqda. Shu asosda, O'zbekistonni ta'lim turizmi bo'yicha global miqyosda kuchli o'rin egallashga yordam beradigan asosli tavsiyalar ishlab chiqish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. O'zbekistonda ta'lim turizmining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilishda bir nechta metodologik yondashuvlar qo'llanilishi mumkin. Ushbu metodlar orqali ta'lim turizmi sohasining joriy holatini, imkoniyatlarini va rivojlanish istiqbollarini yanada chuqurroq tushunish mumkin.

Statistik tahlil, ta'lim turizmi bozorining joriy holatini va rivojlanish tendensiyalarini aniqlashda eng samarali metodlardan biridir. Ushbu metod yordamida mamlakatlar o'rtasida ta'lim turizmi bo'yicha olingan ma'lumotlarni yig'ish, tasniflash va tahlil qilish mumkin. Statistik metodni qo'llash orqali o'quvchilar va talabalar almashinuvi, xorijiy talabalar soni, ta'lim sohasiga kirgan investitsiyalar, iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari kabi parametrlar o'rganiladi. Bu metod yordamida shuningdek, ta'lim turizmi sohasida davlatlar o'rtasidagi aloqalarni solishtirish mumkin.

Ushbu metodni qo'llash orqali ta'lim turizmi sohasidagi o'sish sur'atlarini va uni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan parametrlarni aniqlash mumkin. Mamlakatlar o'rtasidagi o'quvchilar almashinuvi, talabalar soni va iqtisodiy foyda haqida aniq raqamlar va grafiklar olish mumkin.

Komparativ tahlil metodologiyasi, turli mamlakatlar va ularning ta'lim tizimlari o'rtasidagi farq va o'xshashliklarni aniqlashga qaratilgan. Ushbu metod orqali O'zbekistondagi ta'lim turizmi tizimini xalqaro tajriba bilan taqqoslash, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash mumkin. Masalan, ta'lim muassasalarining xalqaro akkreditatsiyasi, talabalar uchun yaratilgan sharoitlar, ta'lim dasturlarining sifatini solishtirish mumkin.

Komparativ tahlil yordamida O'zbekistonda ta'lim turizmining rivojlanishiga to'siq qilayotgan omillar va potensial imkoniyatlar aniqlandi. Shuningdek, boshqa davlatlardagi muvaffaqiyatli tajribalar asosida, mamlakatimizda ta'lim turizmi sohasida qanday islohotlar amalga oshirilishi kerakligi aniqlanadi.

SWOT tahlili ta'lim turizmi sohasidagi ichki va tashqi omillarni baholash uchun samarali metoddir. Bu metod yordamida O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasidagi kuchli tomonlarini, zaifliklarini, imkoniyatlarini va tahdidlarini aniqlash mumkin. Masalan, O'zbekistonning boy madaniy merosi va arzon turizm xizmatlari – bu kuchli tomonlar bo'lib, xalqaro akkreditatsiyalangan ta'lim muassasalarining kamligi esa zaiflikdir. SWOT tahlili orqali, ushbu imkoniyatlar va tahdidlar muvozanatini topish mumkin.

SWOT tahlili yordamida O'zbekistonning ta'lim turizmi bo'yicha

rivojlanish strategiyasi uchun zarur bo'lgan kuchli tomonlar va imkoniyatlar haqida aniq tavsiyalar berish mumkin. Shuningdek, mavjud zaifliklar va tahdidlar haqida ma'lumot to'plab, ular bilan qanday kurashish mumkinligini ko'rsatish mumkin.

Ekspert baholash metodologiyasi, ta'lim turizmi sohasidagi mutaxassislar va amaliyotchilardan olingan fikr va mulohazalar asosida ta'lim turizmining rivojlanish istiqbollarini aniqlashda qo'llaniladi. Ekspertlar so'rovnomalari va intervyulari orqali, O'zbekistonda ta'lim turizmining hozirgi holatini va uni rivojlantirish yo'llarini aniqlash mumkin. Ekspertlar tomonidan taqdim etilgan tavsiyalar va fikrlar asosida, ta'lim turizmi bo'yicha o'zgarishlar kiritish va yangi strategiyalar ishlab chiqish mumkin.

Ekspert baholash metodini qo'llash orqali O'zbekistondagi ta'lim turizmi tizimining kelajakdagi rivojlanishiga oid aniq va maqsadli tavsiyalar olinadi. Mutaxassislar fikrlarini tahlil qilish, zamonaviy talablar va bozor tendensiyalarini hisobga olish orqali strategik rejalashtirish jarayoni takomillashtiriladi.

O'zbekistonda ta'lim turizmining rivojlanishiga oid tadqiqotlar uchun yuqoridagi metodologiyalarni qo'llash mumkin. Ushbu metodlar orqali ta'lim turizmi sohasida kuchli tomonlar va imkoniyatlar aniqlandi, shuningdek, bu sohani rivojlantirish uchun zarur bo'lgan islohotlar va strategiyalar taklif qilinadi.

Tadqiqot natijalari. O'zbekiston ta'lim turizmi sohasida so'nggi yillarda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Mamlakatda ta'lim turizmi bo'yicha olib borilayotgan siyosat va amalga oshirilayotgan islohotlar, global ta'lim bozorida O'zbekistonni yangi istiqbollar bilan tanishtirishga xizmat qilmoqda. Avvalo, O'zbekiston ta'lim tizimi va uning xalqaro reytinglari yangilanib, zamonaviy talablar va xalqaro standartlarga moslashtirilmoqda.

Birinchidan, O'zbekistonning ta'lim muassasalari uchun xalqaro akkreditatsiya olish jarayoni jadallashtirilgan. Bugungi kunda O'zbekistonning bir qator oliy ta'lim muassasalari xalqaro akkreditatsiyaga ega bo'lib, xalqaro ta'lim standartlariga mos ravishda ta'lim berish imkoniyatiga ega. Misol uchun, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va boshqa oliy ta'lim muassasalari, AQSh va Yevropa davlatlaridagi ta'lim tizimlariga mos keladigan o'quv dasturlarini joriy etmoqda. Bu, o'z navbatida, xorijiy talabalar uchun O'zbekistonda ta'lim olishni yanada jozibali qiladi.

Ikkinchidan, O'zbekistonning geografik joylashuvi va arzon turizm xizmatlari ta'lim turizmi uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Mamlakatda ta'lim olish uchun kelayotgan xorijiy talabalar soni ortib bormoqda. 2024-2025-oquv yilida mamlakatimizga 12,5 mingga yaqin xorijiy talaba kelgan⁸ bo'lib, bu ko'rsatkich har yili o'sib bormoqda. Bu umumiy talabalarning 3 foiziga teng. O'zbekistonning arzon turizm va yashash sharoitlari, talabalar uchun moslashtirilgan turar joylar va madaniy almashinuv dasturlari orqali mamlakatimiz o'quvchilarga jozibador bo'lmoqda. Shuningdek, ko'plab xalqaro talabalar almashinuvi dasturlari doirasida O'zbekiston ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni yo'lga qo'ygan.

Chet eldan kelib, tahsil olayotgan talabalarning 81 foizi uchta davlatga - Hindiston (60 foiz), Turkmaniston (11 foiz) va Pokistonga (10 foiz) to'g'ri keladi. Xorijlik talabalarning 78 foizi tibbiyot sohasini tanlagan bo'lib, muhandislik, axborot texnologiyalari, agrotexnologiyalar va "yashil" texnologiyalar kabi istiqbolli sohalar deyarli e'tibordan chetda qolmoqda.

Hozirda respublikada 21 ta davlatning oliygohlari bilan 374 ta qo'shma dastur amalga oshirilmoqda. Biroq ularning qariyb 80 foizi Rossiya va Belarus universitetlari hissasiga to'g'ri keladi.

AQSH, Buyuk Britaniya, Yevropa Ittifoqi va Yaponiya kabi ilg'or ta'lim markazlari bilan hamkorlik cheklangan. Hatto jahonning TOP-500 universitetlari orasida hamkorlar bor, ammo ular soni juda oz. Bu holat O'zbekistonning global akademik maydonga to'liq integratsiyasi hali yuksak darajaga chiqmaganini ko'rsatadi.

Mavjud cheklavlarni bartaraf etish maqsadida "O'zbekiston -

⁵ Kim, H. J. (2020). The Role of Government Policies in Educational Tourism Development. Journal of Policy and Education, 12(4), 233-249.

⁶ Abdullayeva, F. (2023). O'zbekistonda ta'lim turizmi: Rivojlanish istiqbollari. Ta'lim, fan va innovatsiyalar jurnali, 29(2), 58-71.

⁷ Yusupov, M. (2022). O'zbekistonda ta'lim turizmining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati. Ta'lim, fan va innovatsiyalar jurnali, 45(1), 112-126.

⁸ www.stat.uz // O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy sayti

mintaqaviy ta'lim xabi" konsepsiyasi ishlab chiqiladi. Unga ko'ra, 2030-yilgacha xorijiy talabalar sonini 50 ming nafarga yetkazish rejalashtirilgan. Bu hozirgi holatga nisbatan qariyb uch barobar o'sish demakdir.

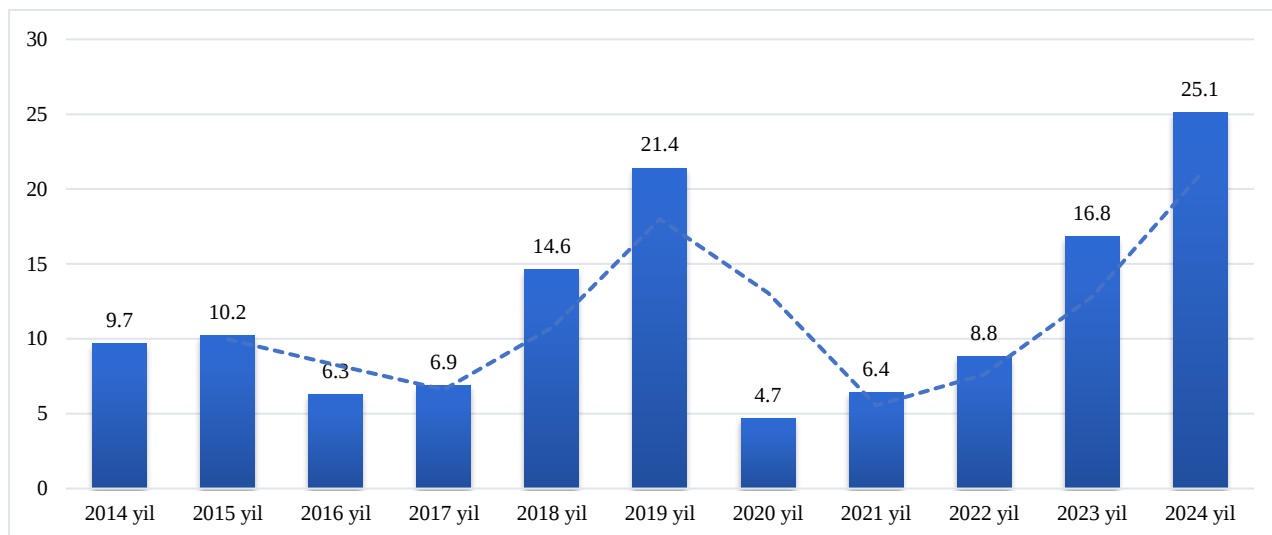
Shuningdek, hukumat tomonidan ta'lim turizmi sohasini qo'llab-quvvatlash uchun bir qator chora-tadbirlar ko'rilmogda. O'zbekiston hukumati ta'lim turizmi sektoriga sarmoyalarni jalb qilish uchun imtiyozli soliq rejimlari va grantlar taqdim etmogda. Bundan tashqari, turli davlatlar bilan ta'lim bo'yicha hamkorlik kelishuvlari imzolanishi, O'zbekistonni ta'lim turizmi bo'yicha global xaritada yangi strategik markazga aylantirishi mumkin.

Bundan tashqari, O'zbekistonning ta'lim turizmi bo'yicha marketing strategiyalari kuchaytirilmogda. Mamlakatda ta'lim turizmini

rivojlantirish bo'yicha maxsus targ'ibot dasturlari ishlab chiqilmogda, shu jumladan xorijiy talabalar uchun O'zbekistonning ta'lim imkoniyatlarini tanishtiruvchi reklama kompaniyalari va tadbirlar tashkil etilmogda. Bu, o'z navbatida, mamlakatning ta'lim turizmiga bo'lgan talabni orttiradi.

O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasida ijobiy o'zgarishlar faqatgina yuqorida keltirilgan faktlar bilan cheklanmaydi. O'zbekiston hukumati va ta'lim muassasalari orasidagi hamkorlikning kuchayishi, ta'lim sifatining oshishi va ta'lim dasturlarining xalqaro talablarga moslashishi, O'zbekistonni ta'lim turizmi sohasida jahon bozorida yanada kuchliroq o'rin egallashga olib keladi. Bularning barchasi, O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasining rivojlanishiga xizmat qiladi va bu jarayon davom etishi kutilmogda.

1-diagramma. O'qish maqsadida kelgan xorijlik fuqarolar soni, ming nafar (jami)⁹

2014-2017 yillar davomida xorijlik talabalarining soni nisbatan barqaror bo'lgan va taxminan 9-10 ming atrofida bo'lgan. Bu davrda ta'lim turizmining o'sish sur'ati sekin bo'lgan va O'zbekiston ta'lim tizimida xalqaro talablar va standartlarga moslashuvni boshlagan davr bo'lishi mumkin. Mamlakatda xorijiy talabalarni jalb qilish uchun muayyan islohotlar hamda ta'lim dasturlari juda cheklangan bo'lishi mumkin.

2018-yilda xorijlik talabalarining soni 14.6 ming kishiga, 2019-yilda esa 21.4 ming kishiga yetdi. Bu davrda O'zbekiston ta'lim tizimida jiddiy islohotlar amalga oshirilgan bo'lishi va xalqaro miqyosda ta'lim dasturlari va oliy ta'lim muassasalari akkreditatsiyasini kuchaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar ko'rilmogda. Yangi xalqaro dasturlar, stipendiyalar va o'quv dasturlarining joriy etilishi xorijlik talabalar sonining ortishiga sabab bo'ldi.

2020-yilda xorijlik talabalar soni keskin kamayib, 4.7 mingga tushdi. Bu pandemiya davri bo'lib, global ta'lim turizmi va xalqaro sayohatlarning keskin kamayishiga sabab bo'ldi. O'zbekistonda ham chet eldan talabalar kelishi sezilarli darajada pasaydi. 2021-yilda esa ma'lum darajada tiklanish kuzatildi, lekin o'sish hali to'liq qaytmagan edi.

2021-yildan keyin xorijlik talabalar soni yana ortib, 2024-yilga borib 25.1 mingga yetishi kutilmogda. Bu O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasida muvaffaqiyatli tiklanish va rivojlanishni ko'rsatadi. Ta'lim sifatining oshishi, xalqaro aloqalar va yangi ta'lim dasturlari yordamida xorijiy talabalar soni ortmogda.

2021-yildan boshlab ta'lim turizmi sektori qayta tiklanish sur'atlarini kuzatdi va 2024-yilga borib sezilarli o'sish ko'rsatkichlariga erishdi.

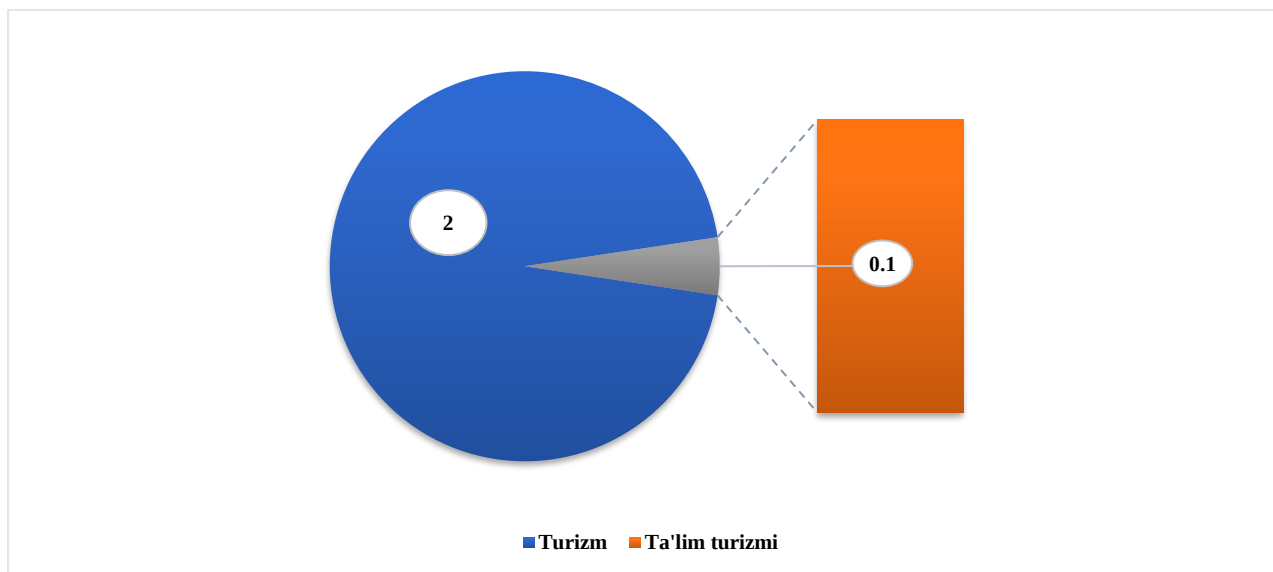
Umuman olganda, grafikda ko'rsatilgan ma'lumotlar O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasining jadal rivojlanishini va mamlakatning xorijiy talabalar uchun jozibador bo'lishini ko'rsatadi. Ta'lim turizmi bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar va global trendlarni inobatga olgan holda, O'zbekiston kelajakda ta'lim turizmi markaziga aylanishi mumkinligi his qilish qiyin emas.

O'zbekistonda turizm sohasining Yalpi ichki mahsulot (YalM) tarkibidagi ulushi so'nggi yillarda asta-sekin ortib bormogda. Hozirgi vaqtda turizm sohasining YalM tarkibidagi ulushi taxminan 2 foizni tashkil etadi. Bu o'sish, mamlakatda turizm infratuzilmasining yaxshilanishi, xalqaro hamkorlikning kuchayishi, va yangi turizm turlarining rivojlanishi bilan izohlanadi.

Mamlakat ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, ingliz tilida ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish, xalqaro akkreditatsiyaga ega bo'lgan o'quv dasturlarini joriy etish, shuningdek, xorijiy talabalar uchun arzon va sifatli yashash sharoitlarini taqdim etish orqali ta'lim turizmi bo'yicha mamlakatni jahon bozorida yanada jozibador qilish mumkin. Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, ta'lim almashinuvi dasturlarini rivojlantirish, ta'lim muassasalarining reklamasini amalga oshirish orqali O'zbekistonni xalqaro talabalar uchun ta'lim olish joyi sifatida tanitish zarur.

⁹www.stat.uz O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan shakllantirildi

2-diagramma. YaIM tarkibida turizmning ulushi va turizmning tarkibidagi ta'lim turizmi ulushi

Ta'lim turizmining ulushi O'zbekistonning YaIM tarkibida taxminan 0.1% dan 0.2% gacha bo'lishi mumkin. Yaqin yillarda O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, chet eldan keladigan talabalar sonining o'sishi va xalqaro dasturlarni joriy etish orqali bu ko'rsatkichning oshishi kutilmoqda.

O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasining rivojlanishi uchun mavjud imkoniyatlar, kuchli tomonlar, zaifliklar va xavflarni tahlil qilish uchun SWOT tahlili metodidan foydalanish samarali bo'ladi. Ushbu tahlil O'zbekistonda ta'lim turizmining rivojlanish istiqbollarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi va kelajakda bu sohani yanada rivojlantirish uchun zarur bo'lgan strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

O'zbekiston ta'lim turizmining SWOT tahlili

Kuchli tomonlar (Strengths)	Zaifliklar (Weaknesses)
O'zbekistonda arzon turizm va yashash sharoitlari.	Xalqaro akkreditatsiyalangan ta'lim dasturlarining yetishmasligi.
Madaniy va tarixiy boyliklar, sayyohlik uchun jozibador joylar.	Ingliz tilida ta'lim olish imkoniyatlarining cheklanganligi.
Ta'lim tizimida islohotlar va xalqaro hamkorlikning kuchayishi.	Xorijiy talabalar uchun yashash sharoitlarining noqulayligi.
O'zbekistonning geografik joylashuvi, Markaziy Osiyo markazida.	Ta'lim turizmini targ'ib qilishda zaif marketing strategiyalari.
Imkoniyatlar (Opportunities)	Xavflar (Threats)
Xorijiy talabalar sonining ortishi.	Xalqaro raqobatning kuchayishi, masalan, Turkmaniston va Qozog'iston.
Xalqaro aloqalarni kengaytirish va ko'proq stipendiyalar taqdim etish.	Ta'lim sektoridagi inqirozlar yoki global pandemiyalar ta'siri.
Ta'lim sohasidagi innovatsiyalarni joriy etish (masalan, onlayn ta'lim).	Davlat byudjeti va resurslarining cheklanganligi.
Ta'lim turizmi sohasida yangi yirik investitsiyalarni jalb qilish.	Ta'lim sifati va dasturlarning global talablar bilan mos kelmasligi.

O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasining rivojlanishida bir qancha kuchli tomonlar mavjud. Mamlakatning arzon turizm va yashash sharoitlari, madaniy va tarixiy boyliklari, shuningdek, ta'lim tizimidagi islohotlar ta'lim turizmini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Geografik jihatdan O'zbekiston Markaziy Osiyo markazida joylashganligi sababli, turli davlatlardan talabalarining jalb qilinishi mumkin.

Biroq, mavjud zaifliklar ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak. Xalqaro akkreditatsiyalangan ta'lim dasturlarining cheklanganligi, ingliz tilida ta'lim olish imkoniyatlarining kamligi va xorijiy talabalar uchun yashash sharoitlarining hozirgi darajasi ta'lim turizmi sohasining rivojlanishiga to'sqinlik qilmoqda. Bundan tashqari, ta'lim turizmini

samarali targ'ib qilish uchun marketing strategiyalarining zaifligi ham mavjud.

Shu bilan birga, O'zbekistonda ta'lim turizmining o'sishiga katta imkoniyatlar mavjud. Xorijiy talabalar sonining ortishi, yangi xalqaro aloqalarni rivojlantirish va ko'proq stipendiyalar taqdim etish kabi imkoniyatlar O'zbekistonni ta'lim turizmi bo'yicha jahon bozorida yanada jozibador qilishga yordam beradi. Shuningdek, innovatsion ta'lim metodlarini joriy etish va onlayn ta'lim xizmatlarini rivojlantirish ham ta'lim turizmi sektorini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin.

Biroq, ta'lim turizmining rivojlanishiga xavf soluvchi omillar ham mavjud. Xalqaro raqobatning kuchayishi, ta'lim sektoridagi inqirozlar yoki global pandemiyalar ta'siri va ta'lim sifati bilan bog'liq muammolar

O'zbekistonda ta'lim turizmini rivojlantirishdagi asosiy xavf-xatarlar sifatida ko'rinadi.

Shu sababli, O'zbekistonda ta'lim turizmining ulushini oshirish uchun zarur islohotlar, ta'lim sifatini yaxshilash, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va ta'lim turizmini samarali targ'ib qilish kabi strategiyalarni amalga oshirish lozim.

"O'zbekiston – mintaqaviy ta'lim xabi" konsepsiyasida O'zbekiston brendini xalqaro miqyosda ilgari surish uchun "Study in Uzbekistan" platformasi ishga tushirish ko'zda tutilgan bo'lib, 2026-yildan boshlab har yili Xalqaro ta'lim forumi tashkil etiladi. Shu bilan birga, Janubiy Osiyo, MDH va Yaqin Sharq kabi asosiy mintaqalarda O'zbekistonning rasmiy ta'lim vakolatxonalari ochiladi.

Konsepsiyaning yana bir muhim yo'nalishi - xorijiy mutaxassislarni jalb qilish. 2025-yilgacha mamlakatga ikki ming, 2030-yilga borib esa 10 mingga chet ellik professor va o'qituvchi jalb etilishi rejalashtirilgan. Bu esa dunyodagi eng yaxshi ta'lim metodikalarini O'zbekistonda tatbiq etish imkonini yaratadi.

Shu bilan birga, mahalliy o'qituvchilarning malakasini oshirishga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Agar 2024-yilda pedagoglarning atigi 48 foizi sertifikatga ega bo'lgan bo'lsa, 2025-yilga borib mazkur ko'rsatkich 68 foizga yetkazildi. Talabalarning til bilish darajasi ham takomillashtiriladi: 2024-yilda maqsadli standartlarga javob berganlar 5 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilda bu ko'rsatkich 15 foizga chiqishi kutilmoqda.

Xorijiy talabalar oqimini rag'batlantirish maqsadida 15 milliard so'mli maxsus Fond tashkil etiladi. Shuningdek, har yili 500 ta grant e'lon qilinadi. Ular asosan ustuvor yo'nalishlar - axborot texnologiyalari va muhandislik sohalariga yo'naltiriladi.

Xulosa va takliflar. O'zbekistonda ta'lim turizmi sohasining jadal rivojlanishi, mamlakatning iqtisodiy o'sishiga va global ta'lim bozorida mustahkam o'rin egallashiga katta hissa qo'shishi mumkin. So'nggi yillarda O'zbekistonning ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar, yangi ta'lim dasturlari va xalqaro akkreditatsiyalangan muassasalar orqali mamlakatimiz ta'lim turizmi sohasida sezilarli yutuqlarga erishmoqda. Arzon turizm va yashash sharoitlari, boy madaniy meros va tarixiy obidalar, shuningdek, O'zbekistonning Markaziy Osiyo markazidagi joylashuvi ta'lim turizmini rivojlantirish uchun yaxshi imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/educational-tourism-global-market-report>
2. Chen, Y. & Li, W. (2023). Global Educational Tourism: Trends and Prospects. *Journal of International Education*, 55(3), 102-115.
3. Smith, A. J. (2022). Educational Exchange and its Impact on Global Education Systems. *Education and Globalization Journal*, 28(2), 44-57.
4. Jackson, P. (2021). Educational Tourism and Sustainability: Challenges and Opportunities. *Sustainable Education Review*, 18(1), 90-103.

Biroq, ta'lim turizmining jahon bo'yicha o'sib borayotgan ahamiyatiga qaramay, O'zbekistonda bu soha hali ham o'z imkoniyatlaridan to'liq foydalanmayapti. Xalqaro akkreditatsiyalangan ta'lim dasturlarining cheklanganligi, ingliz tilida ta'lim olish imkoniyatlarining yetarli emasligi va xorijiy talabalar uchun yashash sharoitlarining pastligi kabi muammolar O'zbekistonni ta'lim turizmi bo'yicha xalqaro bozorga to'liq integratsiya qilishda to'siqlar yaratmoqda.

Fikrimizcha, O'zbekistonda ta'lim turizmini yanada rivojlanishi uchun quyidagi takliflarni amalga qo'llash maqsadga muvofiq:

1. O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarining xalqaro akkreditatsiyasini kengaytirish va ta'lim dasturlarini global standartlarga moslashtirish zarur. Bu O'zbekistonni xalqaro talabalar uchun yanada jozibador qiladi.
 2. Ingliz tilida ta'lim berishning ko'lamini oshirish, xorijiy talabalar uchun o'quv dasturlarini joriy etish va bu tilni bilish darajasini oshirish ta'lim turizmining rivojlanishiga yordam beradi.
 3. Xorijiy talabalar uchun arzon va qulay yashash sharoitlari yaratish, ularning kelishi uchun qulay vizalar tizimini joriy etish va turistik hududlarda turar joylar sonini oshirish talabalar sonining ortishiga xizmat qiladi.
 4. O'zbekistonning ta'lim imkoniyatlarini xalqaro miqyosda targ'ib qilish uchun samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Xususan, ta'lim turizmi bo'yicha xalqaro forumlar, seminarlarda ishtirok etish va raqamli marketing vositalaridan foydalanish O'zbekistonni global ta'lim bozorida keng tanitishga yordam beradi.
 5. O'zbekistonning xalqaro ta'lim aloqalarini mustahkamlash va ta'lim almashinuvi dasturlarini rivojlantirish orqali mamlakatga xorijiy talabalarni jalb qilish mumkin. Mamlakatlararo kelishuvlar va grantlar tizimini kuchaytirish zarur.
 6. Ta'lim turizmi sohasiga investitsiyalarni jalb qilish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish va turizm infratuzilmasini rivojlantirishni davom ettirish muhimdir.
- Ta'lim turizmi O'zbekistonda iqtisodiy rivojlanish va xalqaro miqyosda mustahkam o'rin egallash uchun katta imkoniyat yaratadi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari, yangi dasturlar va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali ta'lim turizmi sohasining ulushini oshirish mumkin. Biroq, bu jarayonni tezlashtirish uchun yuqoridagi takliflar asosida yangi strategiyalar ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etish zarur. O'zbekistonda ta'lim turizmining rivojlanishi mamlakatning ta'lim sektorining global bozor bilan yanada integratsiyalashuvini ta'minlaydi.

5. Kim, H. J. (2020). The Role of Government Policies in Educational Tourism Development. *Journal of Policy and Education*, 12(4), 233-249.
6. Abdullayeva, F. (2023). O'zbekistonda ta'lim turizmi: Rivojlanish istiqbollari. *Ta'lim, fan va innovatsiyalar jurnali*, 29(2), 58-71.
7. Yusupov, M. (2022). O'zbekistonda ta'lim turizmining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati. *Ta'lim, fan va innovatsiyalar jurnali*, 45(1), 112-126.
8. www.stat.uz
9. <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/social-protection-2>